

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, а на предлог Министра унутрашњих дела постављени су:

за начелника прве класе Министарства унутрашњих дела, Милутин А. Поповић, начелник друге класе истог Министарства. за начелника прве класе округа рудничког, Васа Драгићевић, начелник друге класе истог округа; и за комесара железничке полиције при београдској железничкој станици, у рангу секретара друге класе окружног начелства, Душан Алимпић, писар прве класе среза подунавског, округа смедеревског.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. децембра 1901. године ПМ 28.533. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, а на предлог Министра унутрашњих дела постављени су:

за писара треће класе Управе вароши Београда, Димитрије Грудић, свршени правник, и за писара треће класе Управе вароши Београда Михаило Михаиловић, практикант исте Управе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. децембра 1901. године ПМ 28.507. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела решено је:

да се Д-р Владиславу Богдановићу, секретару друге класе начелства округа крајинског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. децембра 1901. године ПМ 28.508. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгољуб Ђ. Јанчић, писар прве класе среза комесаријског, округа београдског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја, с пензијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. децембра 1901. године ПМ 28.510. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Светозар Димитријевић, ванредни писар друге класе начелства округа рудничког и вршилац дужности писара среза жичког, истог округа, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе с тим, да му се у име издржања издаје из државне касе 30% од плате коју је до сада имао.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. децембра 1901. године ПМ 28.556. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета решено је, да се:

Радосав Ђермановић, писар прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког;

Милија Бранковић, писар прве класе среза качерског, округа рудничког;

Живојин Белопавлић, писар друге класе среза пчињског, округа врањског;

Ђура Петровић, писар прве класе начелства округа тимочког;

Ђорђе Јовановић, писар прве класе начелства округа нишког;

Миљивоје Т. Јовановић, ванредни писар прве класе начелства округа ужичког и вршилац дужности писара среза златиборског, истог округа; и

Јован Тодоровић, ванредни писар друге класе начелства округа ужичког и вршилац дужности писара среза ариљског, истог округа, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 7. децембра 1901. године ПМ 28.509. у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

НЕКОЛИКО НАПОМЕНА

О ОРГАНИЗАЦИЈИ ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ С ОБЗИРОМ НА НАЧЕЛО САМОУПРАВЕ

5

Овако учешће грађанства у контроли и избору општинске власти, врши се у облику општинских зборована. Према томе, било би на реду, изложити главније мисли о организацији и надлежности општинских зборована. Међу тим, пре тога, добро је, и поред оног општег обележја које треба да се налази у квалификацији представника општинске власти, проговорити нешто ближе и о њеној организацији; а с нарочитим обзиром на надлежност, која тој власти на законској основи, припада у нас.

Наше општинске власти јављају се, с обзиром на највећи и најважнији део своје надлежности, не само у главном, него скоро искључиво, као органи државне власти. Готово све оно, чиме се наше општинске власти занимају, у ствари је посао државне власти, који је по закону пренет на општинске власти. Надлежност општине, као самоуправне власти, тако је незнатна, да се скоро и не опажа у пракци. Да се је она стално у том правцу развијала и да се је само у том смислу ширила, показује нам не само законодавство и раније и садање, него и општински буџети и готово потпуна оскудица јавних, локалних установа, које би биле резултат, творевине самоуправних режима. У колико, у том односу, чини изузетак Београд, има висте да благодари својим нарочитим приликама, које му дају, релативно јачу материјалну могућност за реалније вршење дужности самоуправне природе. Па и он, у главном, у том односу нема неку већу самоуправну власт, неки истакнутији облик самоуправе. У начелу, и његова је надлежност, на законској основи, оног истог значаја и обима, који имају и остале наше општине. И он се занима у оним истим законским границама

практиком послова самоуправне природе, у којима се крећу и остале општине, само што је он у материјално бољој могућности да те послове и са више успеха и сталније врши. Обичне дневне, саобраћајне потребе, ако и нису искључиви, а оно су готово једини важнији предмет надлежности самоуправног режима у нас, као на пример, оправка кадрме, осветљење и т. д. Ни на економском, ни на просветном пољу, ми не видимо скоро никаквих самоуправних установа. Кад се ипак и у штампи и на зборовима и при парламентарним дискусијама са неким нарочитим нагласком истиче начело самоуправе као нарочита, општа добит, која се обилатно захтева, па се чак истиче и као мерило за политичку исправност једног режима и његово слободуље, онда би човек одиста могао препостављати, да се захтева у основи друкчи, начелни обрт у организацији и стварној надлежности општине као самоуправне власти. Међу тим, тога није никад бивало, а у колико се принцип самоуправни хтео законски да огарантује, свраћена је готово искључива пажња на чисто политичку тенденцију, да народ што слободније и што самосталније може бирати општинску власт. На тај начин, чинило се, да је у слободно изабраном кмету постигнуто све оно, што појам самоуправе захтева. Што тај кмет, у ствари, нити има срестава да дејствује као самоуправна власт, нити му је у опште прописано законом шта је то што он треба да ради, па да као самоуправна власт буде од користи, — на то се није, готово у начелу, ни мислило. Према томе, није чудо, што је општинска власт као самоуправна, била беспредметна и пре и сада. И кад то стоји, и докле год стоји такав факат, да је општинска власт као самоуправна, беспредметна, а да се она у главном и скоро једино јавља само као државно правни, административни орган у строгом смислу те речи, онда одиста изгледа чудновато, како се ипак мисли, да је сасвим исправно захтевати, да се начело самоуправе може применити и на такву општинску надлежност, која са самоуправним начелима нема никакве везе, већ искључиво са државно правним принципима и са државним режимом којем та надлежност припада, али је врши преко општинских власти. Ово нарочито треба имати на уму, не само кад је реч о организацији општинске власти, него још и више кад је реч о организацији права надзора, које припада државној власти према општини.

Иза ових напомена, лакше ће се појмити назори, које имамо о саставу управне општинске колегије. Према већ постављеном начелу, да састав општинске власти треба да одговара њеној законској надлежности, јер само под том погодбом, она може с успехом вршити дужности, које јој припадају, за наше прилике; а због веома простране и важне надлежности коју општина има као државни орган, може се слободно рећи: да неписмена општинска власт није никаква власт и да ми не можемо имати ни јаку државну власт све дотле, док се саставом општинске власти, на озбиљан начин не зајемчи њена довољна и морална и материјална подобност за примену законске јој надлежности. Да ми, од веома дугог времена, имамо веома слабу општинску власт, која ни из далека не одговара условима једног исправног локалног административног режима, то није потребно доказивати. Уносећи се својом надлежношћу готово у све врсте послова државне управе, јер се ти послови, у главном, преко општине и врше, јер је готово сва санкција за извршење огромног дела тих послова у томе хоће ли умети, хоће ли моћи и хтети те послове општинска власт да изврши — ми смо свакога дана очевидци једне опште пометње, несрећености и неподобности за извршење тих послова готово у свима, нарочито селским, општинским канцеларијама. За пример да узмемо две — три врло важне врсте послова, а на име: послове месне полиције безбедности, послове око расправе имаовинских сукоба и послове правосуђа. С обзиром на толике деценије, од кад Србија постоји као држава, још се није успело, да се појава злочина сузбије у мери, која би више одговарала једној добро уређеној држави. Честе, да не кажемо сталне појаве хајдучије, са веома драстичним сликама, које она оставља као посљедице, нису ли бар, у нас, најубедљивији пример, да се још није довољно успело извршити ни прву, тако рећи основну дужност једног исправног државног режима. А може ли се у том односу доћи до бољих резултата онда, кад ни у једној сеоској општини, у целој земљи и нема нарочитих органа јавне безбедности, и кад се, на жалост, и после толиког искуства, чак и међу виђенијим политичким људима, може за-

ступати гледиште, да би завођење пољске жандармерије, или уопште оружане јавне послуге, по општинама, било несагласно принципима политичких слобода и самоуправе; као, да политичке слободе и самоуправа могу имати каква смисла тамо, где би злочин био јачи од власти. Напротив, прави појам и смисао политичке слободе и самоуправе претпоставља као своју прву погодбу: несумњиво постигнут и огарантован јавни ред и безбедност. Где таквих услова нема, нема услова ни самоуправи ни политичким слободама, јер је тада власт немоћна да изврши и своје прве дужности: да заштити дичност и имање; а без слободе у том односу, не знамо, шта би друго могло интересовати једног слободног грађанина. У таквим приликама, самоуправа само омета још и онај успех, који може дати колико толико јака државна власт. А она ће бити у толико слабија, у колико је њен утицај на општинску власт слабији, а сама општинска власт неспособна за озбиљну службу у корист јавнога реда. Слобода се тада компромитује, а држава губи ауторитета, као прву погодбу за добро вршење свога позива. Услед општег расула, које се тада јавља, и у општини и држави, тежња за централизацијом постаје својиним често и најугледнијим политичких људи, и кад се она оствари и кад се успе у заснивању бољег јавног реда, грађанин је у толико задовољнији и постаје апатичан и према политици и слободи.

Нека нас нико хрђаво не разуме, кад кажемо, да у таквој квалификацији власти и странака, које су их давале, треба често тражити сасвим оправданог, и ако не јединог, а оно зацело главног узрока, кад се општа апатија народа према политици појави као сасвим уочљива појава, која многим улива страха. Само је штета, што се у нас никада и на таквој основи не тражи објашњења политичким појавама, у колико и у нас у горњем облику наступају. Шта може учинити општинска власт па да задовољи тај први захтев једног слободног грађанина, кад она за то нема ни подобности ни средстава? Може ли се полиција безбедности вршити с успехом ако општинска власт, као прва и најближа, није у стању ни да гони, ни да открије, ни да сузбије злочин, него своју надлежност ограничава на дужност, да о свему писмено извести среску власт, да ова тек после 2—3 дана, кад је можда сваки траг за хватање зликоваца изгубљен, изађе на лице места да учиним увиђај, и да при иначе slabим средствима којима располаже, донесе решење „да се акти оставе у архиву до проналаска кривца“, као да њд кривац доћи сам и јавити се власти. Није онда чудо, што при једном срезу може бити на 1100 несвршених кривичних предмета. А какво је то стање јавне безбедности у једној земљи, кад се из године у годину чиниле толике кривице, па се за тако страхан број од једне хиљаде и стотине кривица, у самом једном срезу, није још довршило ислеђење; а код огромног броја, не зна се чак ни који су кривци? Кад толики зликовци, који су та дела починили дођу до уверења, да се може вршити кривица, да да се ипак чак и не зна да је он ту кривицу учинио, и кад се у маси људи стекне уверење, да у тако великом броју кривица, кривци нису не само дати суду, него још нису ни пронађени, онда се они лакше могу решити да кривице чине и у будуће.

Шта тек да кажемо за расправу имовинских сукоба и за послове из области правосуђа? (наставиће се)

ИЗНАЛАЖЕЊЕ ТРАГОВА И ЊИХОВА ИДЕНТИФИКАЦИЈА

(Свршетак)

А сад једно друго питање: како да се горњим начином добивени трагови стопала и шака пореде са стопалом и шаком подозревога лица, како да се потврди истоветност њихова, индентификација. Пошто траг може бити од потребе поглавито тога ради, да бисмо се што већом сигурношћу изнашли учиниоца, то морамо бити кадри чинити поређења. Рецимо траг је ту, нашли смо га — све једно којим начином — и сад имамо пред собом задатак да извршимо поређење. Питање је, дакле, о доказу идентичности. Нема сумње да је већ сама форма, прост спољњи облик једнога трага од велике важности, али ми овом приликом нећемо о томе говорити, јер, колико се сећамо, о томе су читаоци овога листа могли у њему раније наћи добра обавештења. Овде хоћемо ми да поређењем *папиларних линија* нађенога трага и тих линија детаљнога дела тела учиниоца — докажемо индентичност. Како су ти папилари код човека

нешто што се најмање мења, а код разних лица су сасвим различити, то се заиста тим путем често долази до жељеног циља. Тога ради пре свега неминовно је потребно имати добар отисак дотичног дела тела, лица на које сумњамо. Ово свакојачко није тешко. Знамо и ни мало нам није тешко по горњој методи доћи до таква трага, на коме бисмо имали верну слику папилара. Али се приметило и то, да од осам до десет таквих намерно произведених ликова ни два се потпуно не подударају. Ту игра велику улогу та околност, да ли је на хартију притиснута нога (или шака) сасвим сува или више и мање влажна била (н. пр. од зноја). Код сасвим влажних руку (или ногу) папилари на добивеној слици тако се слију у једно и не дају распознати на добивеној слици, да могу послужити за све пре само не за доказ идентичности. Па онда, један део папилара после извршеног дела лако може бити искварен каквим повредама и добити ожиљке, тако да ту може бити великих разлика. Остаје нам, дакле, да као потребно желимо ово двоје: прво, да имамо такве отиске и друго, да су они таквих својстава, да се на њих сасвим поуздано можемо ослонити и да нам остану трајни. Разни огледи, чињени у том погледу, показаше као довољно тачне отиске само оне, који су произведени на сасвим равномерно и мало почуделој или гаром превученој површини па онда фиксирани, сталним учињени, и да само тако добивени отисци испуњавају горње погодбе, тако да само они могу да послуже као најисправнији објект за поређење. Како се сликама само тако начињеним и фиксираним, дакле које се не дају ни обрисати, може дати неки значај, треба да детаљније прикажемо како се до њих долази. Пре свега стало је за тим, да дођемо до што је више могуће равномерно или свуда подједнако начађеле површине, на којој ћемо извести отиске. У тој сврси можемо изнад каква пламена, који јако чађи, вући хартију тамо амо, те тако добити гаром превучену површину. Но тај начин не одговара ни мало циљу, јер се добија на слагање гара и врло мало и сасвим неравномерно. Да бисмо што већу површину сасвим подједнако нагарили, може се конструисати оваки апарат. Направићемо један суд узан а дугачак, у облику жљеба или олука. Помешаћемо 8 делова обичнога терпентинског уља, 1 део бензина и 1 део воде (пред сваку употребу смесу треба добро промућкати), усугути у тако направљени жљеб и припалити. Тако ћемо имати пламен који чађи. Остаје још да пламен регулишемо тако, да свуда подједнако чађи и равномерно гар оставља. То није ни мало тешко ономе, који се разуме у регулисању пламена на лампи и на тај начин не морамо овде описивати тај регулатор пламена за случај који нас занима, нарочито што би сам опис опет остао мало јасан. На извесном одстојању од овог извора гара има један ваљак, који се да окретати (начињен савијањем дебеле хартије) и на коме се малим клинчињима притврди хартија коју желимо нагарити. Овоме припада још један у облику крова начињени покривач или обмотач тога свега апарата, да би се гар који пада ограничила на што мањи простор и да бисмо се тако њоме што више користили. Иначе би и онај који ради и сва непосредна околина прилично трпели од гари. Кад у тако удешеном апарату окрећемо ваљак с папиром на њему утврђеном, овај ће чађити свуда подједнако и биће припремљен овако како нам треба. Кад свршимо ту операцију дигнућемо горњи део оног кровастог обмотача, узећемо с највећом пажњом нагарену хартију и наместити је право ради узимања потребних отисака. Под њом треба да је као подлога сасвим углачана, глатко рендисана дрвена површина. Стане ли сад лице, од кога нам требају отисци, једном или обема ногама својим на ту нагарену хартију, или метне ли на њу своје шаке, не притискујући сувише јако, добићемо не само веома тачан отисак облика него и веран лик папилара, тако да лепше не може бити. Ове слике пак могле би се лако кварити брисањем, зато се морају фиксирати, учинити постојаним да се не бришу. А ово ћемо постићи, ако се на слику са стране пажљиво сипа мешавином равних делова colodium elasticum-а и сумпоровог етера. При томе гледаћемо, да брзим нијањем слике на једну и другу страну течност растуримо по свој слици. Да бисмо ове покрете могли лакше изводити, препоручује се, да се хартија са добивеним отиском налепи на какву подесну лаку и танку дашчицу, која допушта лакше и сигурније радити при том послу. Четком не сме се никако колодијум примазивати, јер ће се њеним потезима уништити

слика. Чим се колодијум осуши (а то бива за неколико минута), отисак је фиксиран и онда треба каквом сухом чохом избрисати онај део нагарене површине, који колодијумом није дарнут; евентуално растрља се на другој страни слике неколико капи каквог месног уља, да би се хартија учинила провидном и тиме је добивен за чување згодан отисак. Као што се лако да увидети, оваким отисцима стопала и шаке разних лица придаје се особита вредност нарочито због тога, што су антропометрским мерама једна врло важна допуна. Са тога гледишта, отисци шаке имали би више значаја него отисци стопала, чија форма врло лако подлеже променама; ношењем н. пр. врло узаних ципела, за време не баш дуго, знатно се промени та форма. Наравно да то не важи за папиларе, који се услед тога само искривљују и нешто кваре своју првобитну слику, али се не уништавају.

Од особите је важности и та околност, што се овим путем могу добити и тачне слике ожиљака и других карактерних знакова, који могу бити врло карактеристични по индивидуу.

И студији облика овом методом веома је поможено, јер се њоме за разне моменте под којима траг постаје добијају много вернији отисци, вернији ма с којом материјом за бојадисање стопала или шаке.

*

Ове најновије податке из области Криминалистике износимо пред читаоце „Полицијског Гласника“ као допуну онога што је раније у овоме листу писано о траговима и отисцима папиларних линија. Због тога молимо читаоце, нарочито наше спремије и образованије иследнике, који се по позиву своје морају интересовати овим стварима, да ово сада читају и студују у вези са оним ранијим, јер, имајући то у виду, ми нисмо улазили у нека иначе потребна објашњења. И да поновимо опет, оваке ствари треба не само читати и о њима премишљати, него и саме огледе изводити. То најбоље показује цела садржина овога чланка. У осталом ми смо, једном другом приликом, већ казали да је Криминалистика природњачки елемент у Казненоме Праву. Све што она даје и о чем она учи, стоји на земљишту опита. Она иде методом природних наука; тражи беспрекидно прибирање факата, истраживање, њихово поређење, огледе и приказивања њихова. Њено учење није у голом предавању него у демонстровању. Ствари треба изучавати опитом.

М. П. Јов.

ОРГАНИЗАЦИЈА САНИТЕТСКЕ ПОЛИЦИЈЕ У НЕМАЧКОЈ

Државни рад на пољу јавне хигијене је битно полицијске природе, те према томе и власти су на овоме пољу готово у свима саставним немачким државама оне исте које налазимо у унутрашњој управи, у *полицији*, но поред које постоји још и техничка чиновничка одељења, као саветодавни органи. Пошто је организација свих власти искључиво ствар земаљског законодавства, онда није ни чудновато што постоје поједине разлике код појединих савезничких држава немачке царевине; та је разлика нарочито приметна између оних држава код који је сани ет савремено уређен и оних код којих је санитарско уређење остало по старом — без обзира на савремене захтеве јавне хигијене. У опште уређење санитарских власти и њихове надлежности базира на истом принципу: свуда постоји, једна виша власт као надзорна и која управља свима пословима, и нижа санитарска власт као извршна инстанца. Код појединих држава постоји још и средња инстанца као, надзорна власт.

Као виша, *централна инстанца*, у чији делокруг улази вођење свију санитарских послова, постоје, готово без изузетка, код свију појединих немачких савезних држава, нарочито одељење, санитарско одељење, санитарски департамент, одељење за јавну хигијену при коме министарству или код земаљске управе. Код већих савезних држава, које имају разна министарства, санитарско одељење је придодато коме од ових министарстава, и готово обично је при министарству унутрашњих послова; изузетак од овога чини Пфајска где је санитарско одељење код министарства просвете и Меклембург-Шверин где је санитарско одељење код министарства правде. Какво нарочито санитарско министарство не постоји ни у једној од немачких држава и државица. На челу санитарског одељења стоји обично које административно или судско лице коме су придодати на службу

медицинско-технички саветници. У већим немачким државама је положај медецинско-техничког саветника нарочито плаћен постојао; саветници су ограничени у њиховој приватној пракси. У мањим савезничким државама немачке царевине овај је положај као споредан уз главни што га лекар има. Сем тога а већини немачких држава постоји под централном управом разни медицински одбори чисто саветодавног карактера, који по изузетку, као што је то случај у Вертемберској; могу да вршу улогу надзорне и извршне санитарне власти. Председништво ових санитарних власти је или у рукама којег административног лица као што је то у Прајској, Бадену, Олденбургу, Брауншвајгу и т. д. или у рукама лекара, као што је то у Баварској, Саксонији, Саксен-Вајмару, Виртембергу и т. д. Ове су власти у исто време и испитне власти за државне лекарске испите и играју улогу највише власти у судско-медецинским пословима, и само у Баварској за ове случајеве постоји нарочити комитет при универзитетима.

Средње инстанце. Под овима је управо надзор над нижим, локалним инстанцама, а постоје само у Прајској, Баварској, Саксонији, Виртембергу, Хесенској и у Елзас-Лотрингији. Ове власти имају поред административних чиновника још и медицинско-техничке саветнике.

Ниже и локалне инстанције на пољу санитарне полиције у већини савезничких држава немачких представљају надзорну власт а извршну власт представља локална полицијска власт. Ну окружни и рески физикуси који се дају на службу месним полицијским властима као технички саветодавци фукгирају у исто време као државни санитарни орган прве инстанце; они су у исто време и судски лекари, но у Баварској, Олденбургу, Саксен-Вајмару, Бремену, Кобург-Готи и Елзас-Лотрингији и у некојим већим варошима Прајске постоје нарочити судски лекари.

Службени посао и положај санитарних власти прве инстанце врло су различити у појединим немачким државама и само онде где они постоје као специјална установа, а не као споредна служба, одговарају више или мање захтевима јавно-хигијенског рада; тај је случај у Баварској, Саксонији, Бадену; Хесенској и Хамбургу. У свима осталим државама ове су власти карактеришу споредношћу свог службеног карактера; оне немају ни права ни дужности да се крећу, и да се по својој сопственој иницијативи уверавају о здравственим приликама места или краја у коме служе, а за своје издржавање упућени су у главном на зараду у виду приватне праксе, те тако према полутанском положају њиховом нису у стању да иоле довољно употребе своју радну снагу у корист јавне хигијене. Преко је потребно да се оваково стање примени, јер и најбољи закони и прописи на пољу санитарне службе остају без дејства ако се за извршење тих закона и преписа не води стручњачки надзор од стране компетентних.

Прави извршни и решавајући органи на пољу санитарне полиције јесу месне полицијске власти (локалне инстанце), којима се у варошима додају као саветодавни органи: санитарне комисије. Ове комисије нису чисто техничке природе него се већином састоје од једног или више местних лекара и неколико лица из општинског одбора, тако да је у тим комисијама заступљен и лаички елемент. Стални санитарни чиновник обично има право гласа у овим комисијама и може увек суделовати при комисијским седницама.

За извршење санитарних мера у свима савезним државама немачке имају право како надзорне тако исто и извршне власти да издају наређења према својој надлежности у смислу полицијских одредаба, а за неизвршење прописаних мера могу изрицати новчане казне или казне затвором. При издавању наредаба одређено је у појединим државама и саучешће општинских власти, ну ови органи немају иначе ничег са санитарском полицијом, већ је то искључиво државна бригада. Другаче стоји ствар кад је реч о подизању завода за лечење и неговање, или кад је реч о подизању ма које било комуналне установе која служи јавно-хигијенским целима-постројавање водовода, канализација и т. д.; овде се комуналним и самоуправним властима оставља широко поље за благотворно делање.

Довде је било речи о организацији санитарних власти у Немачкој у опште, а у редовима што долазе биће речи о детаљнијем уређењу ових власти у Царевини Немачкој као заједничкој држави, и у појединим њеним саставним државама.

1. Немачка

Санитарне власти царевине искључиво су централне. На челу власти стоји државни канцелар, који у опште води надзор над вршењем закона и који води надзор над свима приликама државе. Њему су дати на службу државни секретари. Санитарни послови спадају у делокруг надлежности за унутрашње послове у смислу прописа од 12. августа 1867. године. На челу овог надлежности стоји државни секретар за унутрашње послове, који у пословима свога ресора заступа државног канцелара. При вршењу надзора на санитарно-полицијском пољу осетио је се недостатак нарочите техничке власти. И још 1872. године установљено је царевинско санитарно одељење, које је придато одељењу за унутрашње послове као саветодавни орган стојећи непосредно под одељењу за унутрашње послове.

Задатак је овог одељења да води надзор над вршењем санитарних и ветеринско-полицијских прописа; да припрема и израђује законе на овоме пољу; да се упознаје са уређењем ове струке у појединим савезним државама; да проучава дејства прописаних јавно-хигијенских мера; да прати санитарно законодавство у осталим државама ван граница Немачке; да израђује статистику за целу Немачку. Да би литерарне и друге врсте податке научног испитивања могли да се оцењују у њиховој практичкој примени, да се критички проучавају, или по могућству модификују, санитарно одељење, које је смештено у засебној згради — има четири лабораторије — хемиски, хигијенски, бактериолошки и фармаколошко-физиолошки. Санитарно одељење је на овај начин стални посредник између чисте науке и јавног живота; оно суделује при изради законских предлога на свима пољима у колико при том и здравствени интереси улазе у питање.

Лични састав царевинског санитарног одељења састоји се из једног директора (правника) десет редовних чланова (7 лекара, један марвени лекар и 2 хемичара), девет прописних и једанаест привремених помоћника (и то осам лекара, десет хемичара, један правник и један марвени лекар). Сем тога припада санитарном одељењу још 35 ванредних чланова у појасној служби, које именује цар на 5 година а из средине виших санитарних чиновника из појединих савезничких држава и заступника појединих наука, техника и администрације. Према потреби они се позивају као саветодавци при решавању каквог важнијег питања, а често се призивају као саветодавци и остали представници наука, индустријалци — кад је реч о изради законских пројеката.

У вези са санитарним одељењем стоји још и стална комисија за израду немачке фармакопеје. Ова се комисија састоји из директора санитарног одељења као председника комисије, из ванредних чланова санитарног одељења, и 15 нарочито наменованих чланова (професора медицине, фармакологије и ветерине, апотекара и представника великих хемиских и апотекарских индустрија).

2. Прајска

Санитарна управа као централна инстанца према закону од 22. јуна 1849. године стоји под министарством просвете; санитарно одељење чини IV. одељак овог министарства. Санитарно одељење састоји се из директора, три медицинско-техничка саветника, ђенералштабног лекара војске и више квалификованих чиновника и помоћника. Ово је одељење највиша управа свима медицинским и санитарно-полицијским пословима, надзор над квалификацијама лекарског особља, употреба лекарског особља у државној служби и највиши надзор над свима јавним и приватним заводима за лечење. Код оних санитарних питања која додирују и интересе осталих ресора санитарно се одељење споразумева са њима пре коначног решења појединих питања, а то бива и обротно.

Министарству непосредно потчињени су као саветодавне колегије за теже гране санитарне управе:

а) **Научне санитарне депутације** у којој је директор као председник, затим 13 краљем постављених чланова (3 техничка саветника, 9 професора медицине са берлинског медицинског факултета, и 1 професор хемије), уз то долазе још 12 ванредних чланова као заступници лекарских комора. Ова научна санитарна депутација има задатак да проучава корисност појединих научних резултата медицине за јавни практички живот; да исказује своја мишљења на сва министрова питања, и да

му из сопствене иницијативе подноси предлоге на пољу јавне хигијене; у судско медицинским случајевима ова депутација чини највишу компетентну власт.

б) *Техничка комисија за апотекарске послове*, на челу које стоји један технички саветник, а поред њега улазе у комисију још четири апотекара из Берлина које министар именује.

в) *Апотекарски савет* који је створен 1896 г., и који се састоји из директора санитетског одељења као председника, техничких саветника из санитетског одељења и 8 министром постављених чланова од којих 4 имају своје апотеке, а 4 немају.

Техничка комисија за апотекарске послове занима се дневним пословима а апотекарски савети према својим пословнику занимају се питањима која се односе на организацију апотекарства. Апотекарски савет овај посао ради или по својој иницијативи или даје своје саветодавно мишљење на питања која добија од министра о мерама за унапређење апотекарске струке.

Под министром стоји и *медицинска виша испитна комисија* у Берлину, као и медицинске и апотекарске испитне комисије на универзитетима; које све податке за опробацију лекара достављају министарству.

Провинцијалне и среске инстације. Санитетску управу у појединим провинцијама руководи „Оберпрезидент“ који даје дозволе и за подизање нових апотека, нових апотекарских филијала и руководи санитетско-полицијски надзор у провинцији. У опште ред „Оберпрезидента“ на пољу санитетском није тако значајан као саветодавни орган оберпрезидент има поред себе *провинцијалну медицинску колегију*, коју сачињавају један стални медицински саветник, три редовна медицинска асесора, од којих је један апотекар и један марвени лекар; поред ових долазе још и два ванредна члана које бира лекарска комора. Делокруг рада провинцијалних медицинских колегија ограничен је на ревизију обдукционих радова и подноси обдукциона и судско-медицинска мишљења у сумњивим случајевима; њен рад на пољу санитетске и медицинске полиције је врло незнатан.

(Свршиће се)

ЖЕНА ПОД ИСТРАГОМ

(Наставак)

Још се лакше при осуђивању старих госпођица варало још и стога, што оне, као што је Дарвин изврсно опазио, имају увек у себи нечега мушкога, и то како у својој спољашности тако исто и у понашању и осећању. Таква нам је жена страна и ми често хоћемо да при осуђивању некога човека одступимо од обичних правила, па стога и да погрешимо, само ако у дотичном случају више обратимо пажње на чисто женске особине, а одсечно мушке превидимо. Уз то долази још и особита продуктивност старих госпођица, на коју је врло добро указао Бенеке. Он упоређује ред и вредноћу једне оптерећене домаћице са редом и вредноћом једне уседелице и вредност онога, што прва чини цени као свакојаку већу, али вели, „љубавним фантазијама, интригама, сањању о изненадном наследству и лутриским добицима и хипохондричним бубицама“ друга више доприноси. У ово мало речи изврснога психолога, налази се такође много поуке за криминалиста, који у свима овим различним правцима не може никад бити довољно обазрив при испитивању уседелица. Исто је тако оправдан и обрнут закључак, и кад при каквом казним случају буду умешане и какве карактеристичне интриге, уображена наследства и лутриски добици, увек ће се добро учинити, ако се ту мало потрага и за улогом какве уседелице; врло често и то ће много што-шта објаснити.

Према свему дакле, што о вредности ових досад већ више пута поменутих женских бића знамо, и што све и народ зна, појамно је, одкуда код младих девојака онај ужасан страх, да не остану уседелице. Обично нам се износи како се ово у иностранству догађа. У једном добром опису шпанских народних обичаја, прича се, како шпанолка, чим наврши године највише младости узима првога, који наиђе; у Русији свака старија девојка, којој само средства допуштају, иде на неколико година у иностранство, да би се отуд вратила као „удовица“; свак зна догађај али нико не пита за особе. Али тако не само да је у Шпанији и Русији, већ у извесном погледу свуда, па и

код нас. Девојке које су у 17. и 18. години много бирале, па можда и после продужиле, у двадесетој су већ скромне, а у 26 удају су по сваку цену, само „да не плету седе“. Да сад ово нису бракови из љубави, и да су само под притиском разума закључени, лако је увидети; а кад браком не управља ни срце ни разум, ђаво је ту; стога нам ови бракови из очајања и задају највише посла. Прељуба, бегство, обострано злостављање, подкрадање супруга и све остало зло само њима дугују. Имамо ли само на столу акта о томе, и томе сличном, или постоји ли ма и сама сумња у овом погледу, то онда никад неће бити узаладан труд, да се и то види, како је брак, који је у питању постао. Је ли то само био брак „у име Бога“ какве старије госпођице, тада треба најмање дуплу пажњу обратити, и, у овом правцу трагати.

Није равнодушно оријентисати се и о схватању људи, кад девојка постаје уседелица, јер је ово ствар разног схватања и једва девојка осећа се старом и јесте то, тек кад по општем мишљењу то буде. У овом питању свакојако најмеродавнија биће да је белегистичка литература, јер је она најмоћнија, да извесну моду утврди; а што је мода, у то се верује. Овим питањем нарочито се је занимао Брандес, и дошао до изненађујућих резултата. Јунакиње класичких романописаца Расина, Шекспира, Молијера, Волтера, Арноста, Бајрона, Лесажа, Скота и т. д. готово су већином биле у 16. години; у модерно доба међутим жене у романима највећи значај достижу у тридесетој. Није наша ствар да сад изводимо откуда ово, али ће мо се и ми морати придружити, те на тај начин доба уседелиштва и мало помаћи.

Пре него што завршимо главу о сексуалним моментима треба да поменемо и хистерију, која је већ толико пута била узрок варања истражника. Име Хистерији долази од грчке речи материца, што је потпуно оправдано, пошто је већином у њој узрок злу. Хистерија је за нас у многим погледу од важности, јер својим уображењем хистеријично често дају повода најопширнијим и најнеоснованијим веровањима. Они се непрестано обострано занимају непрестано мисле о томе како ће обратити пажњу на себе и врло често одушеве се за неког без икаквог разлога. Кад мрзе хистеријични иду тако далеко, да се човек не може сачувати ни од најгрубљих денунцијација, нарочито у погледу полних престапа. При томе обично жене су врло веште и често имају болесно-раздражљива поштрена чула. Нарочито чуло слуха и чуло мириса који су некад невероватно осетљиви. Али и поред свега тога оне обично више виде него што има у ствари. Због својих финих чула често могу бити врло корисне. Бијанши с правом обраћа пажњу на то, да хистеријични с необичном пасијом пишу анонимна писма. Ова готово увек потичу од жена и то обично од хистеријичних. Ако човек пише таква писма онда је он извесно више женске природе, хистеријични су најдосаднији кад се туже како их неко вређа.

Све ово припада у област судског лекара, који увек мора дати своју реч, кад се има посла са хистеријичним. Ми правници морамо само знати, каква нам опасност од њих прети. На жалост за хистерију не можемо наћи никаквих знакова на које би лајку могли указати. Мора се помоћи само са овим што је поменуто. Али она *срећом* тако распострта, да њене знаке данас готово свако зна.

4. Разум женин.

Требало би да је оправдано, кад се о женском разуму засебно говори, јер је разум заиста једна функција, која и код човека и код жене произилази из истих погодаба, које слично хоће и које се по истим правилима управљају; али би у исто време значење разума морало бити и спуштено, кад би се узело, да се он заиста тако укочено и тако тешко образује и да на њега нису никаквог утицаја имале и оне већ вековима утврђене разлике у положају човека и жене. Основно различне соматске форме морале су нема сумње утицати врло дубоко и врло осетно; али овде ипак ваља имати на уму и то, да се је од вајкада још увек држало извесне подељености у положају између оба пола, због чега и треба нарочиту пажњу обратити на то, шта је с једне чисто позитивно, и да ли оно није појачано једино само негативношћу с друге стране. Кад се једно тело утисне у друго, то посталом удубљењу није узрок само тврдоћа једнога тела, већ исто тако и мекоћа другог; отуда кад чујемо, кад се о особитом духу неке жене говори, морамо

тome великом делу потражити узрока и у глупости људи, који њу окружавају. Јер колико у женски разум ваља веровати, за нас кри-линалисте је од највеће важности, пошто ми једино од схватања и суђења сведоковог зависимо и често вредност онога што нам је изнето, морамо узajамно одмеравати.

Од овога што ће доћи нећемо чинити уобичајене одељке, већ ћемо само у повећим засебним групама описати функције тако и у толико у колико су оне само за нашу струку потребне.

1. *Схватање.* О чулним опажајима жена говорено је раније, у томе разлике у оба пола нису баш тако знатне; али код појединачког схватања оне су врло јако истакнуте. У опште рећи ћемо, да жена са свим друкчије схвати него што то ми чинимо, о чему се и у обичном животу можемо сваког тренутка уверити. Ако смо ми нешто у одређеном правцу схватили, ако смо се уверили да и туце других људи то исто схватање дели, — запитајмо једну жену, и код ње је положај ствари са свим друкчији. Оно, на шта нарочито треба овде указати у томе је, што ми у таквим случајевима врло често увидимо, да жена има и право, и да је боље схватила, и ако ћемо при свем том увек опет онако исто схватити, па ма и десет пута у исти положај дошли: доказ да може постојати и друкчије схватање, које другој организацији одговара, и да и у томе има битне разлике.

Замислимо ли изједначене вредности, покушај ће различно испасти, према томе да ли питамо за оно што смо већ добили, или само за пут, начин, на који се оно добило. У схватању ситуација, у опажању расположења, у оцењивању човека у извесним односима, у опште у свему што се назива тактом; затим у свему, где је реч о изласку из запетљаног положаја, и најзад у објашњењу људи човекових — у свима тим важним питањима, жена нас несумњиво надмаша. И кад се у каквом кривичном случају ради о таквим питањима, онда се безбрижно може више веровати једној жени, него десеторици људи. Али пут, којим је жена до њеног схватања дошла, по вредности је мањи, јер је то само прост инстинкт. Или назовемо ли то финијим осећајем, — све једно је; оно је већим делом несвесно а од мање је вредности само у толико, у колико је жена утрошила мање муке за схватање; вредност пак исказа није тиме ништа умањена, него још утврђенија. У радиосинативно напредовање човека, може се увући стотина погрешака, а у инстинктивном схватању и директном исказу лежи нешто поуздано, кратко, па отуда и много сигурније.

Кад бисмо се запитали, где је извор овоме инстинкту, ако га у опште смемо тако назвати, не би требало ни мало да се размишљамо, па да узмемо, да је то тако Драги Бог уредио и да га је дао женама у замену за нешто друго; али то није. Ми морамо чисто селекционистички напредовати, и стога ћемо рећи, да је цео положај и задатак жени на то управљен, да односе, који је опкољавају и који јој се нуде, нарочито пажљиво уочавају и тако им је се и унутарње чуло нарочито поштрило, и то у толикој мери, да се претворило у несвесно схватање. Врло тачно се у своје време изразио о овоме Кабанис. Стари револуционар рекао је: „Интересовање женино, за своју околину позајмљује њеној инстинцији такву брзину и поузданост, да се до ње не уздиже ни Медитација највећег философа.“ Оно на шта треба указати лежи у уздизању „брзине“ у инстинцији, која свако размишљање искључује и у неку руку ослобађа. Исту је мисао изрекао и Спенсер: „Једна од најистакнутијих особина жене, управљена је на то, да што брже и тачније перципује душевно стање личности, које је опкољавају. Ово се оснива на инстинцији, не на размишљању,“ — док је Шопенхауер стојер рђаво схватио: „женски начин схватања ствари са свим је друкчији од нашега, нарочито у томе, што оне увек имају пред очима најкраћи пут, а поглавито оно, што је најближе и што ми, баш стога, што нам пред носом лежи, обично превиђамо. Оно у чему треба правити разлику није то, „што оне најкраћи пут бирају,“ већ што се, избегавајући свуда што је немогуће више компликован пут закључивања, само на своју инстинцију ослањају, која их већном право води. Очевидност је могућа само тамо, где је могуће посматрање, дакле у близини; што је удаљено и загрнуто, то се не може посматрати, већ само закључити, стога то жена оставља на страну и чини оно, што може боље. Овим је дакле додирнуто и како ми имамо да употребимо ово, што смо до сад рекли. Ми ћемо остати при Спенсеровој „инстинцији“ и „размишљању“ и рећи:

тиче ли се првога, вероваћемо жени, а тиче ли се другога, онда ћемо бити на опрези.

Сличан однос као и код схватања у духовном смислу, постоји и у погледу на чисто чулно; ми ћемо то овде навести само као потпору за оно, што смо до сад рекли. Мантегаца¹⁾ је тачно изнео, да жена има нарочито добро око за нежан дах предмета, и да је много мање у стању да својим погледом схвати далеке хоризонте; удаљен, усамљен предмет њено интересовање мало побуђује. Мантегаца хоће ово, барем делимично, тиме да објасни, што жена не види тако далеко као човек, или тако удаљене предмете не разликује тако добро као овај. Али свакако да ствар не треба тиме објашњавати, јер би се у том случају то тако исто могло рећи и о свима кратковидима. Најважнија појава једино се тиме разумева, исто као што смо раније рекли: за схватање удаљених предмета (наравно само „великих“ јер се мали и невиде) увек је потребно мање или више размишљања. Кад ја видим један удаљен брег, који се у облику силуста на далеком хоризонту уздиже онда он чини на мене угисак само тада, ако ја помислим, да је он толико и толико миља удаљен од мене, да и тамо непознати људи стањују, да су и најпространије шуме са лисним дрвећем на њему ситнице, да је на његовом врху снег и лед, и све остале рефлекције које ту могу бити. А то жена извесно не чини: све ове ствари она не види, оне се измичу пред њеном инстинцијом, следствено не егзистирају.

(Свршиће се)

¹⁾ Mantegazza, „Fisiologia del piacere.“

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ЛОНДОН НОЋУ

I.

У тренутку када наше вароши лежу и предају се ону, Лондон пали свој гас, то право сунце Енглеске, и приступа свечаности.

Било је три часа изјутра кад стигох у Лондон, и од станице Лондон—Бриџ па до стана у ком сам имао одсести, имао сам прећи готово целу варош.

Када пређох мост, варош ми се учини као да спава, на реци се не чујаше никакав шум; катарке и димњаци од бродова дизаху се у вис непомични, и у бледом јутарњем обзору речне обаде, које се једва виђаху у танкој магли, беху мирне и пусте.

Али у Канон—Стриту, настаде промена. Учини ми се, у пркос ситне кише која отпоче ромњати и ударати у прозорска окна од мојих кола, да видим сенке од фењера где се вуку дуж кућа; изгледаше ми да видим, на степеницама од врата, друге прилике где чуче и чекају. Око Сен—Пола, који издвајаше своју горостасну црну величину према белчастом небу, опазих неке гомилице људи.

У Елит—Стриту, сенке се боље оцртаваху у мојим очима; беше ту жена у дрoвцима са ружичастим шеширима; беше их и у свиленим хаљинама.

У Странду већ не беху то поједине групе; сада се образоваше низ од осталих жена; неке се беху склониле по улицама од вароши и дворишта; али већина иђаше тротоаром, не обзирајући се на кишу.

У Хај—Маркту не беху то више ни групе ни низови; сада су моје очи гледале гомилу која се тиска; ниједна кућа да је затворена; свуда светлост, вика свет; исто тако у Ковентри, и у Регент—Цирку, на угловима Пикадила и Квандрана.

Да ли је то каква свечаност вечерас?

Те вечери — као и сваке вечери.

Када сам сутрадан и следећих дана пролазио истим улицама, могао сам се уверити да у Лондону постоји цео један свет који не спава, и да се у њему налази једна варош од послова и рада и друга од задовољства и уживања, и да су обаде предане своје послу с таквим жаром, заносом жестином, да то странац не може ни замислити.

Бајрон је написао славних стихова о ноћном разврату, о чистоти ноћној као што говораху стари, и разуме се да су они дошли са свим природно у душу песника, пошто је претрчао Лондон од десет у вече до пет часова изјутра. Када се сунце

смири, претераност устаје, и цела варош је њена. Она пуни паркове, улице, и дванаест или петнаест хиљада лондонских кафана.

Али њен општи квартал — изузев суботу, када је она свуда — јесте у Пикандилији, у Регент-Стриту, у Хај-Маркту. С обе стране улица, дућани су отворени и сјајно осветљени. Кафане су препуне, да се чисто преливају. По изложима се виде вазне шкољке и дивне рибе. На самој улици, на сред пута или на тротоарима, у центру раскрсница, дижу се столови препуни разноврсна јестива, а свеће се на њима пуше и дркћу. Светина иде од ресторана до ресторана, изилази из кафана, гура се, тиска се дозива се и враћа се. Два часа изјутра, и нико не мисли да је време да се спава. У сред тишине, обилазе озбиљни и равнодушни полицајци; ништа не говоре. Енглеска је земља слободна, и сâм порок има право.

Али чим се појави каква свађа, чим се једна жена толико опије да помисли да јој је све допуштено, и почне да ларма, ремети мир и скупу гомилу, ти полицајци интервенишу; несрећницу тада везују на једним носилима, и, у пркос њене вике и дерњава, носе у квартал. За то је потребно само један минут: полицајци посматра и не вели ништа; и чим се за њу јави прилика да се умеша, она то чини без оклевања и с поуздањем; јер она има на то права, и то своје право врши умерено, те нема потребе да се туче с онима које има право да апси, да их бије и да их злоставља. Ја сам каткада видео где је требало шест људи да савладају једну жену; али нисам никада видео те људе да прибегавају свирепости; они апсе једну од тих несрећница као што би апсили ког члана парламента.

Око три часа или три и по, осветлење почиње да слаби, и они који су изишли ради уживања помишљају да иду кући; али оне које су то учиниле по своме послу, оне остају: за њих је тада тренутак када се дају на посао. Колико сам их пута ја видео тада, када их јутро хоће да отера, где улазе у кафане и, седајући за столове који други остављају, прождиру кромпире и остатке од ракова што би у тањирима остало! Пиано свира свој завршетак, певачи певају своју последњу романцу: сваки полази својој кући. Оне знају да неће јести него тек сутрадан, и још шта ће имати јести?

Пир — или остаји.

Кроз мирне и пуне улице, при чудноватој светлости коју производи дан који се рађа и гас који бледи, сретају се несрећна створења бледа као крпа, размршене косе, где вуку своју укалану тоалету.

— *Шест пенса, господине, ох, шест пенса!*... не знам где ћу лећи спавати; нисам ништа јела, а пила сам целе ноћи!

Оне су кадшто тако мало јеле, али су често тако много пила, да падају и заспе на првим степеницама на које наиђу.

У Лондону има много јада, много ужаса, много срама; али ништа није горе него видети ове пијане жене које посрћу и које спавају по тротоарима.

Једнога дана, око пет часова, ишао сам оксфордском улицом, разговарајући се с једним полицајцем; на углу једне куће, опазисмо женску где се извадила; глава јој беше извртута.

— »Је ли болесна?«

— »Није, господине; она је пијана.«

И узимљући је за мишке:

— »Хајде, рече јој, устај!«

Она устаде, пође неколико корака, затим, посрћући, паде свом својом снагом у поток. Дигосмо је опет. Она стаде плакати и хтеде од нас главом убрисати са себе ужасно црно блато.

— »Зар је нећете водити у затвор?« кажем ја полицајци.

— »Нећу, то је једна сиромашна девојка из мога кварта; нема јој седамнаест година; до пре осам дана била је поштена; немаштина ју је натерала да се пропије. Па онда, моја служба истиче кроз један час; када бих је затворио, морао бих устати одвећ рано да је предам суду. Одвешћу је на крај мога »реона«; предаћу је свом другу, који ће је одвести њеној кући.«

И с таквом раном на своме телу, тада су њихове улице, ноћу, права река блата, Енглези се усуђују називати нас Грцима у декаденцији, оптуживати Париз да је место пропасти, где су претераност организовале све владе од реда код нас! Шта ли се Енглеска нада да ће добити с овом хипакризијом и овим лажима? Кога ли ће она моћи убедити да је Хај — Мархт зборно место самих странаца и да тамо нема ништа енглескога? И онда када би то било: у Суреји, у Бетпел — Грену, у Кларненвелу, и то нису странци који преплављују улице у суботу у вече; претераност раскоши ту се не излаже, него немаштина, беда, са својим цинизмом и ужасима. У томе што Енглеска од себе саме крије и одриче своје зло, има можда то добро што она не угњетава жену која је једном пала, што јој не затвара пут који води честитости, што је не предаје за навек полицајци. Али после? чини ли то што да зло не постоји? Одрецати је ли уништити?

(Свршиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Од једног општинског писара добила смо једно овакво питање:

Старатељски судија првостепеног суда Н. решењем својим од 5. јуна 1895 године, казнио је, на основу члана 91 закона о старатељству, једнога старца извесне пуњилне масе, са 24 динара новчане казне, због доказане неуредности у вршењу старатељске дужности. Ова осуда ни до сада није извршена, а, кажњени старалац противи се да казну на леп начин сада плати бранећи се застареломшћу осуде.

Због тога, овај писар пита нас: да ли се горња осуда може сада извршити или је она доиста застрела, и, ако је застарела, онда по коме закону, кад закон о старатељству, који је казну предвидео, није предвидео и застарелост исте казне?

На ово питање ми му одговарамо следеће:

И ако закон о старатељству, који одређује казну од 10 до 120 гроша чаршијских за старца који су неуредни у својим старалачким дужностима, — није предвидео и то да ли је осуда изречена по његовим прописима, и за које време застаревају или не, ипак — по нашем мишљењу — те осуде морају застарети, ако се за извесно време не изврше, кад исти закон

није предвидео ни то: да такве осуде не могу никако застарети.

У таквим случајевима мора се поступити по општим правилима која је прописао казни законик за кривице, и осуде, које долазе у ону исту категорију, у коју долази и кривица и осуда о којој је напред реч. А, кривица старца за неуредно вршење старалачке дужности, за коју закон о старатељству доноси казну од 10 до 120 гр. чаршијских, долази у категорију иступних кривица, према четвртном одељку § 1. казниног законика, који од речи до речи гласи:

«*Истурљење је оно дело, за које закони доносе затвор до месец дана или новчану казну до тридесет талира.*» — Па како је по §. 396. реченог казниног законика, пресуда којом је ко за испуњење кажњен, застарела за три месеца, рачунајући од дана кад је извршена постала, (изузимајући пресуде којом је кривац кажњен због: прсте крађе, преваре и утаје у вредности преко десет гроша чаршијских, које застаревају за годину дана), — тако је по томе законском пропису застарела и она осуда старатељског судије о којој је у питању реч, пошто за време од 1895 године па до сада није извршена, и, она се, као застарела, по нашем мишљењу, не може сада извршити.

Но, да би ово питање могло расветлити и меродавне државне власти, потребно је, да се у

конкретном случају прими протоколарна изјава кажњеног старца, којом се он брани да је поменуто осуда застарела, и, да се иста пошаље старатељском судији — са разложима које смо горе изнели — на решење, противу кога ће кажњени старалац, ако са истом не буде задовољан, моћи употребити правно средство, и томе дати могућности старијој надлежној власти да ову ствар правилно расправи, ако старатељски судија буде одлучио да поменуто казна коју је он изрекао није још застарела.

* * *

Један општински писар управио је на нас једно овакво питање:

«Н... Р... трг. из Г... тужбом својом од 14. Априла 1900 год. оптужио је суду општине В... М... М... из истог места, да му је овај на самовласан начин заузео извесно земљиште; па је тражио, да се помоћу вештака премери и заузето му земљиште уступи као његову својину.

Оптужени М... на саслушању свом одговорио је, да он Н... није заузео ништа, већ да је старо земљиште његова својина, али тапију при себи нема, јер ју је изгубио.

Вештачким извиђањем на лицу места, нађено је, да је заиста М... заузео земљиште тужиоачево.

Суд општински на основу вештачког извиђања, пресудом својом од 18. Априла 1901 год.

№ 6382., која је извршеном постала, осудио је М... на повраћај заузетог земљишта и плаћање трошкова.

После тога М... М... тужбом својом од 19. Августа тек. год. оптужио је опет Н... Р... наводећи, да му је Н... заузео извесно земљиште, а за доказ позвао се је и на тапију коју је суду на увиђај поднео, а коју је доцније нашао, т. ј. по свршеном спору по ранијој тужби Н.

По овој тужби М... суд општински, у лицу свога кметов. помоћника, изишао је на лице места па је нашао: да је заиста тужени Н... заузео старо земљиште за које га тужи М...

Н... пак, у одговору своме, брани се, да је пресудом истог суда Бр. 6.382. стекао право на спорно земљиште, и, да је истом пресудом М... тапија изгубила силу важности.

Сад нас овај писар моли за објаснење: како се у овом случају има поступити те да ствар буде правилно по закону расправљена?

На ово питање ми му радо дајемо следеће објаснење:

У парници Н... Р... трг. са М... М... оба из Г... на првом месту потребно је сазнати: ко има право својине на оспорено земљиште.

По првој тужби Н... а према вештачком увиђају нађено је: да има заузећа од стране туженог М... који се у одбрану позивао на тапију, али је није могао наћи, јер вели да ју је изгубио, и по томе, према догле поднетим доказима суд је правилно урадио, што је осудио М...

Но, како је М... доцније нашао тапију, као исправну на коју се у првој парници позивао, али није могао наћи, приликом извиђаја и суђења по тужби Н... суд је требао за ово да упуту М... да тражи код суда поновљење парнице по праву које му даје тачка 12. и 2, став тачке 13. §. 426. грађ. пост. ако није протекло 6 недеља од дана, кад је парничар за ове доказе дознао, и за три године од времена извршне пресуде по првој парници, па кад суд донесе своје решење, да има места поновљењу парнице, онда да узме парницу у суђење и другу пресуду донесе, и, према томе, кад М... донесе нове доказе, прва пресуда под Бр. 6382. не може имати своје правне вредности и не може послужити Н... као доказ о својини оспореног земљишта, кад је М... доцније благовремено доказао право својине тапијом.

Дакле прече је право својине ове земље, М... по тапији, него Н... по пресуди, пошто је горњим законским прописом дозвољено парницу понављати, кад се докаже оно што се у прописима овога § излаже, и, према томе, треба у конкретном случају овако поступити

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Иван Васић, спекулант из Сопота, ноћу између 5. и 6. тек. месеца измамио је на варљив начин, од г. Илије Анђелковића, пензионера

један златан сахат у вредности 152 дин. и 8 дин. готовог новца, па побегао. Он је средњег стаса, смеђ, носав, у оделу је сукненом. За варалицом Иваном наређује се живо трагање. Пронађеног треба стражарно спровести кварту савањалском с позивом на акт Бр. 9.556, или управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 33.857.

Милосав Луковић, осуђеник београдског казног завода, родом из Рогојевца окр. крагујевчког, стар 18 год., стаса високог у опште приномањаст. Побегао је са рада из топчидерске економије 9. ов. м-ца. За одбеглим осуђеником наређује се живо тражење. Пронађеног треба спровести поменутом заводу с позивом на акт № 5.504, или управи града Београда с позивом на акт № 33690.

Ђорђе Ивановић, родом из Д. Ковиле у А.-Угарској, а бив. слуга из Вел. Моштанице окр. београдског, решењем првостепеног суда округа београдског од 5. Децембра тек. год. № 31.422 стављен је под суд по из слободе да се брани, зато, што је 4. Јула тек. године напао у друштву са Групицом Остојићем, из Вел. Моштанице на Димитрија Петровића слугу из Вел. Моштанице и тукли га те му нанели тешку повреду тела. Па како начелник среза посавског кривца Ђорђа није могао спровести суду, јер је одмах по извршеном делу побегао, — по чувењу — у Аустро-Угарску, и како је врао могућно да се кривац ипак налази у Србији или ако се налази и ван Србије, да ће прву згодну прилику улучити и у Србију се вратити, — то првостепени суд београдског окр. актом од 7. ов. м. Бр. 21.422 моли све власти у земљи да у своје кругу потражи Ђорђа и на случај проналаска да га стражарно упуте начелнику среза посавског окр. београдског с позивом на овај Распис.

Панта Кретић, бив. момак код Панте Мишошевића, касапина из Паланке, извршио је 11. тек. месеца у вече две опасне крађе у Паланци и том приликом украо и однео: 400 динара у новчаницама од по 10 дин., 2 наполеона у злату и 1 ₪. Крадљивац Панта има 23 год., средњег је стаса, косе смеђе, очију граорастих, бркова малих, смеђих, уста умерених; у оделу је сукненом. Начелник среза јасеничког, окр. смеревског актом Бр. 20.641 моли све полиц. власти, да Панту у својим домањима најживље потраже па у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе града Београда Бр. 34.117.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Иван Бришан — Кришанин — Ристић, родом из Мађарске, решењем кварта варошког управе града Београда од 10. текућег месеца Бр. 12.688, стављен је под кривичну истрагу, притвор и оков због 25 које простих а које опасних крађа, извршених махом овде у Београду. Досадањим ислеђењем утврђено је: да је Иван до г. 1895. живео у Гроцкој где и сада, сам,

има кућу и нешто мало земље, као и да је у год. 1897. био осуђен од стране судбеног стога у Панчеву на 3 год. затвора због крађе. Пошто је данас вероватно да је Иван, сем крађа због којих одговора, извршио још нека казнима дела у Србији, и како он врао вешто прикрива своју идентичност, то кварт варошки моли све полицијске власти, као и приватна лица која о њему буду ма што знала да му то што пре доставе. У том циљу ми износимо и ову слику Иванову, који има 31 год. а средњег је раста, бркова дугачких и смеђих, очију плавих, косе и обрва смеђих; средњи прст десне руке пресечен му је и одебљао, а с обе стране чела ћелав је. Акт управе гр. Београда Бр. 33.212.

КЊИЖЕВНОСТ

Ишла је из штампе и већ се растура књига: «О кретању чиновничког удовичког фонда», по званичним документима извео и сложио г. Свет. А. Буђевац, чиновник Управе Фондова. Књига има 33 стране текста а седам таблица. Корисна је за сваког нашег чиновника, зато, што, је обухватила преглед кретање фонда за 57 година, а то је од почетка. Ми је топло препоручујемо. Може се добити код писца г. Буђевића и код свију окр. благајника у земљи. Цена 80 пара динар.

Садржај: I. *Службени део*. — II. *Стручни и научни део*: 1) Неколико напомена, о организацији општин. власти с обзиром на начело самоуправе; 2) Изналажење трагова и њихова идентификација; 3) Организација санитетске полиције у немачкој; 4) Жена под истрагом. — II. *Поучно забавни део*: 1) Лондон ноћу. — III. *Поуке и обавештења*. — IV. *Службене објаве*: 1) Потере; 2) Из полицијског албума; 3) Књижевност.